

The Analysis of Differences in Chinese Synonyms for Thai Learner

Supachai Jeangjai

Ph.D. (Linguistic and Apply Linguistic), Lecturer,

Faculty of International Studies,

Prince of Songkla University

E-mail: supachaii@hotmail.com

Abstract

One of the major problems facing teaching Chinese in Thailand is Thai learners' inability to understand the differences of Chinese synonyms. The analysis of differences in Chinese synonyms for Thai learners is, therefore, an important topic to be further explored in order to be the guideline for teaching and learning. This article collects and analyses information from books, documents, and researches primarily pertaining to analyzing Chinese synonyms according to theories for teaching Chinese as a foreign language, particularly those with an emphasis on Thai learners. Initial finding suggests that the scope of teaching Chinese synonyms to foreigners is much wider than that of native speakers. However, the explanation of Chinese synonyms can be done by integrating all aspects concerning with the analysis. Such aspects include the meaning of words, the combination of words, language styles and grammar forms. Besides, there are also other factors affecting Chinese synonyms, including, the problems in teaching arising from translation and synonyms with the same morphemes. After all, the teachers and authors can apply the findings into teaching Chinese and writing Chinese textbooks and dictionaries. Also, they can effectively explain the differences of Chinese synonyms, which will lead to a more appropriate use of Chinese vocabularies by Thai learners in the end.

Keywords: analysis of Chinese synonym, Chinese synonyms, teaching Chinese as a foreign language, Thai learners

Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities 15(6) Nov. - Dec. 2009 : 1025 - 1036

รับต้นฉบับ 29 สิงหาคม 2550 ปรับปรุง-แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 12 กุมภาพันธ์ 2551

รับลงตีพิมพ์ 9 ธันวาคม 2552

การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความภาษาจีน สำหรับผู้เรียนชาวไทย

ศุภชัย แจงใจ

Ph.D. (Linguistic and Apply Linguistic), อาจารย์,

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: supachaii@hotmail.com

บทคัดย่อ

ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย คือผู้เรียนมักไม่เข้าใจความแตกต่างของคำพ้องความ ดังนั้น การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทยจึงถือเป็นหัวข้อสำคัญที่ต้องทำการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนการสอน บทความนี้ได้ทำการสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความในภาษาจีน ตามทฤษฎีการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ โดยเน้นที่ผู้เรียนชาวไทยเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ขอบข่ายของคำพ้องความในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศจะกว้างกว่าคำพ้องความทั่วไปของผู้เรียนชาวจีน อย่างไรก็ตาม การอธิบายความแตกต่างของคำพ้องความทำได้โดยการประยุกต์ใช้วิธีวิเคราะห์ต่าง ๆ ร่วมกัน ได้แก่ ความหมาย คำศัพท์ การประกอบคำศัพท์ สัทภาษา และลักษณะทางไวยากรณ์ และยังพบว่า มีปัจจัยด้านอื่นที่มีผลต่อคำพ้องความภาษาจีน เช่น ปัญหาจากการสอนด้วยการแปล และปัญหาจากตัวบทคำพ้องความหมาย จากผลการศึกษา ผู้สอนและผู้แต่งตำราสามารถนำไปใช้กับการเรียนการสอน และการจัดทำตำราเรียนและพจนานุกรมต่าง ๆ เพื่ออธิบายความแตกต่างของคำพ้องความในภาษาจีนแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้คำศัพท์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในที่สุด

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความภาษาจีน, การสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ, คำพ้องความภาษาจีน, ผู้เรียนชาวไทย

บทนำ

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีจำนวนประชากรประมาณ 1 ใน 5 ของโลก ถือเป็นมหาอำนาจของสังคมโลกในหลาย ๆ ด้าน ทำให้ปัจจุบันทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาจีน หลายปีมานี้รัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มมีความตื่นตัว และได้ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนแก่ผู้เรียนชาวไทยเพิ่มขึ้นมากกกว่าในอดีตอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศไทยยังต้องพัฒนาอีกหลายด้าน คำพ้องความนับเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญ ผู้เรียนชาวไทยมักไม่ชัดเจนในความแตกต่างทั้งความหมายและวิธีใช้ของคำเหล่านี้ จนทำให้เกิดความผิดพลาดในการเลือกใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม สิ่งนี้นับเป็นอุปสรรคต่อการเรียนและการสื่อสารภาษาจีน

ดังนั้น การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความในภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย จึงถือเป็นหัวข้อสำคัญที่ต้องดำเนินการการศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนภาษาจีน และการจัดทำตำราเรียนหรือพจนานุกรมภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

สำรวจและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความในภาษาจีน ยึดทฤษฎีด้านการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศเป็นหลัก โดยเน้นที่ผู้เรียนชาวไทยเป็นสำคัญ กำหนดขอบข่ายการศึกษา คำพ้องความที่ชัดเจนสำหรับชาวต่างชาติ วิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความในด้านต่าง ๆ และการประยุกต์ใช้ความแตกต่างแต่ละด้านร่วมกัน รวมถึงศึกษาปัจจัยด้านอื่นที่มีผลต่อคำพ้องความภาษาจีน พร้อมสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ขอบข่ายการศึกษาคำพ้องความในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ

จากการเปรียบเทียบการกำหนดขอบข่ายการศึกษาคำพ้องความสำหรับผู้เรียนที่ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาแม่กับผู้เรียนที่เรียนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ พบว่า มีความแตกต่างกัน การกำหนดคำพ้องความสำหรับผู้เรียนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศมีขอบข่ายการศึกษาที่กว้างกว่า ความหมายของคำพ้องความทั่วไปหมายถึง “คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน” เช่น “火柴—洋火” (ไม้ขีดไฟ), “保护—保卫” (คุ้มครอง-พิทักษ์), “妨碍—妨害” (ขัดขวาง-เป็นภัย (ต่อ)), “巨大—宏大” (ใหญ่-ยิ่งใหญ่) 现代汉语词典 (2005, 1368) ด้านภาษาศาสตร์ ขอบข่ายดังกล่าวสามารถใช้ยึดถือเป็นหลักในการแต่งตำราเรียนหรือพจนานุกรมภาษาจีนทั่วไปสำหรับผู้เรียนชาวจีน แต่สำหรับขอบข่ายคำพ้องความในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศนั้นกว้างกว่ามาก และยากที่จะกำหนดขอบข่ายได้ชัดเจน เพราะไม่ว่าจะเป็นการศึกษาคำพ้องความหรือการแต่งพจนานุกรมคำพ้องความล้วนมาจากนักวิจัยหรือผู้แต่งได้กำหนดขึ้นมาจากเกณฑ์ที่ต่างกันไป 孟祥英 (1997, 72) กล่าวไว้ว่า “ในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ คำพ้องความบางส่วนมาจากผู้สอนได้เสนอออกมาจากเนื้อหาในตำราเรียน หรือหลังจากผู้สอนสังเกตพบประโยคที่ผิดของผู้เรียนแล้วดำเนินการวิเคราะห์ให้ผู้เรียนทราบถึงความแตกต่างยิ่งไปกว่านั้นยังมาจากผู้เรียนเองที่ประสบปัญหาจากการเรียนภาษาจีน เกิดความสับสนถึงความหมายและวิธีใช้ และต้องการคำอธิบาย” ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า คำใดก็ตาม ไม่ว่าความหมายหรือวิธีการใช้จะใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกัน แต่ผู้เรียนใช้สับสนปนเปกัน ไม่สามารถแยกความแตกต่าง และต้องการคำอธิบายก็ล้วนสามารถถือเป็นคำพ้องความในขอบข่ายของการสอนภาษาจีน

เป็นภาษาต่างประเทศได้ทั้งสิ้น คำศัพท์เช่น “会—能” (เป็น-สามารถ), “从—离” (จาก-ห่างจาก), “车—车辆” (รถยนต์-รถรา), “说不定—不一定” (ว่าไม่ได้อาจ...ไม่แน่ว่า), “进—进入” (เข้า-เข้าสู่) เป็นต้น คนจีนเองไม่ถือเป็นคำพ้องความ และไม่พบอยู่ในพจนานุกรมคำพ้องความทั่วไป แต่สำหรับผู้เรียนต่างชาติรวมถึงผู้เรียนชาวไทยแล้ว คำเหล่านี้ล้วนสามารถกำหนดเป็นคำพ้องความได้ ทั้งนี้ คำพ้องความของผู้เรียนแต่ละชาติก็อาจมีความแตกต่างกัน คำพ้องความของผู้เรียนชาติหนึ่งอาจเป็นหรือไม่เป็นคำพ้องความของผู้เรียนอีกชาติหนึ่งได้เช่นกัน

ปัญหาการเรียนการสอนคำพ้องความภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย

ภาษาจีนมีคำพ้องความอยู่มากมาย ถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาจีน โดยผู้เรียนมักไม่เข้าใจในความแตกต่างของคำพ้องความ จึงเกิดคำถามและต้องการคำอธิบายถึงความแตกต่างทั้งความหมายและวิธีใช้ของคำเหล่านี้ ผู้สอนจำนวนไม่น้อยไม่ทราบถึงวิธีการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความที่ถูกต้อง จึงไม่สามารถอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้อย่างชัดเจนและสมบูรณ์ นำไปสู่ความผิดพลาดในการเลือกใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียน

นอกจากนี้ ด้านตำราเรียนและพจนานุกรมก็ก่อให้เกิดปัญหาต่อการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทยที่ผ่านมาสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนภาษาจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่มักเลือกใช้ตำราเรียนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และสถาบันการศึกษาบางส่วนได้เลือกใช้ตำราเรียนภาษาจีนจากต่างประเทศที่แปลคำอธิบายต่าง ๆ เป็นภาษาไทยหรือตำราที่แต่งขึ้นสำหรับผู้เรียนชาวไทยโดยตรง ตำราทั้งในและต่างประเทศเหล่านี้มีเนื้อหาที่ได้อธิบายความแตกต่างของคำพ้องความไว้มาก แต่ก็ถือว่ายังไม่เพียงพอ ขาดความสมบูรณ์ และไม่เหมาะที่จะใช้กับผู้เรียนชาวไทย ส่วนด้านพจนานุกรม แม้จะมีพจนานุกรมคำพ้องความภาษาจีน แต่ส่วนใหญ่มุ่งแต่งเพื่อใช้กับคนจีน

โดยเฉพาะ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนชาวไทยได้ เช่น การวิเคราะห์ที่ไม่ครอบคลุมคำศัพท์ที่ผู้เรียนชาวไทยสับสนและต้องการคำอธิบาย ใช้ภาษาในการอธิบายที่ยุ่งยากซับซ้อนทำให้ชาวต่างชาติเข้าใจได้ยาก สำหรับพจนานุกรมภาษาจีนไทย หรือไทยจีนที่ใช้ในปัจจุบันก็ยังมีจุดบกพร่องอยู่ เช่น ไม่มีการระบุชนิดคำ อักษรที่ใช้ยังเป็นตัวเต็ม หรือเป็นตัวเต็มผสมกับตัวย่อ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นอุปสรรคสำคัญในการศึกษาคำพ้องความภาษาจีนของผู้เรียนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนภาษาจีนในระดับต้นถึงระดับกลาง ที่ยังไม่สามารถใช้ตำราหรือพจนานุกรมที่อธิบายเป็นภาษาจีน และต้องอาศัยคำอธิบายภาษาไทยอยู่

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย จึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย โดยสามารถนำหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับแนวทางในการสอนคำพ้องความภาษาจีน และการแต่งตำราหรือพจนานุกรมภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทย

การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความด้านต่าง ๆ ในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาปัญหาการใช้คำพ้องความภาษาจีนพบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากผู้เรียนไม่สามารถวิเคราะห์ความแตกต่าง ทำให้เลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสม การอธิบายคำพ้องความในการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศสามารถวิเคราะห์ได้จากด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายคำศัพท์

เมื่อวิเคราะห์ด้านความหมายพบว่า คำพ้องความแม้จะมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างที่สำคัญ ได้แก่

1) ความหมายกว้างแคบต่างกัน คำพ้องความบางคำมีความหมายเดียว บางคำมีหลายความหมายหรือต่างก็เป็นคำที่มีหลายความหมาย แต่มีความหมายที่เหมือนกันเพียงหนึ่งความหมาย ส่วนความหมายอื่นไม่ตรงกัน ด้วยเหตุนี้ คำศัพท์หนึ่งคำจึงอาจเป็นคำพ้องความของคำศัพท์หลาย ๆ คำได้ จึงปรากฏคำศัพท์

มีความหมายกว้างแคบแตกต่างกัน ผู้เรียนอาจเข้าใจผิดคิดว่าในประโยคหนึ่งคำพ้องความมีความหมายเหมือนกันและสามารถใช้แทนกันได้ ก็สามารถใช้คำพ้องความดังกล่าวแทนกันได้ประโยคอื่นที่ความหมายต่างกัน จนเกิดข้อผิดพลาดในการใช้ เช่น “功夫—时间” เมื่อทั้งสองคำหมายถึง “เวลา” เหมือนกันก็สามารถใช้แทนกันได้ ในประโยค: “以后有✓功夫 (✓时间) 到我家来玩吧!” (วันหลังมีเวลามาเที่ยวที่บ้านฉันนะ) แต่เมื่อ “功夫” หมายถึง “ความสามารถ, ความชำนาญ” ก็ไม่สามารถใช้ “时间” แทนที่ได้: 他的武术很有✓功夫 (×时间) (เขามี✓ความสามารถ (×เวลา) ในศิลปะการต่อสู้มาก)

2) ระดับความหมาย คำพ้องความแต่ละคำมีระดับความหมายหนักเบาหรือเข้มข้นต่างกัน เช่น “崇敬—崇拜” (เคารพเลื่อมใส-เคารพบูชา), “宽阔—辽阔” (กว้างขวาง-กว้างใหญ่ไพศาล), “希望—盼望” (หวัง-เฝ้าปรารถนา), “失望—绝望” (ผิดหวัง-สิ้นหวัง), “批评—批判” (วิจารณ์-วิจารณ์อย่างเป็นระบบพร้อมหักล้าง), “优良—优秀” (ดีงาม-ดีเลิศ) จากตัวอย่างคำพ้องความแต่ละคู่ จะสังเกตเห็นได้ว่าคำแรกมีระดับของความหมายที่เบากว่าคำหลัง

3) การเน้นหนักความหมาย คำพ้องความอาจมีความแตกต่างกันในความหมายพื้นฐานที่เน้นหนักไปทางใดทางหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น “说不定—不一定” (ว่าไม่ได้ อาจ—ไม่แน่ว่า) ล้วนแสดงถึงความไม่แน่นอน แต่ “说不定” มีความหมายเน้นหนักไปทางเป็นไปได้ แต่ “不一定” มีความหมายเน้นหนักไปทางเป็นไปได้ไม่ได้: “我们等吧, 他✓说不定 (×不一定) 会来” (พวกเรารอเถอะ เขา✓ว่าไม่ได้ อาจ (×ไม่แน่ว่า) จะมา); “小李 ✓不一定 (×说不定) 知道这事, 你去问小王吧” (“เสี่ยวหวี่ ✓ไม่แน่ว่า (×ว่าไม่ได้ อาจ) จะรู้เรื่องนี้เธอไปถามเสี่ยวหวังเถอะ”

นอกจากนี้ หน่วยคำที่ต่างกันยังทำให้การเน้นหนักความหมายแตกต่างกัน เช่น “创造—制造” (สร้างสรรค์ - ผลิต) ต่างหมายถึง “สร้างหรือทำขึ้น” แต่หน่วยคำ “创” เน้นการสร้างสรรค์ คิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ส่วน “制

” เน้นการสร้าง การผลิต หรือ “旅行—旅游” (เดินทาง - ท่องเที่ยว) ต่างหมายถึงจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งค่อนข้างไกล แต่หน่วยคำ “行” เน้นการเดินทาง ส่วน “游” เน้นการเที่ยวชม

4) ความหมายแฝงของคำศัพท์

ความหมายแฝงถือเป็นจุดยากของการเรียนภาษาจีนอย่างหนึ่ง ผู้เรียนมักไม่เข้าใจความหมายด้านความรู้สึกที่แฝงอยู่ในคำศัพท์เหล่านี้ จนทำให้เกิดความผิดพลาดในการใช้ 王德春 (1997, 95) กล่าวว่า “โดยทั่วไปการแสดง ความหมายแฝงของคำศัพท์แบ่งได้เป็น คำที่มีความหมายในแง่ดี คำที่มีความหมายในแง่ร้ายและคำที่มีความหมายเป็นกลาง” เช่น “成果—后果—结果” (ผลสำเร็จ-ผลภายหลัง-ผลลัพธ์) ล้วนมีความหมายถึงผลที่เกิดขึ้น แต่ “成果” เป็นคำที่มีความหมายในแง่ดี แสดงถึงการได้รับผลที่ดีของการทำงานหรือกิจการ ส่วน “后果” เป็นคำที่มีความหมายในแง่ร้าย ใช้กับผลในทางไม่ดี คำทั้งสองไม่สามารถใช้แทนกันได้: “我不努力学习, 考试取得了不好的✓后果 (×成果)” (ฉันไม่ขยันเรียน การสอบจึงได้รับ ✓ผลภายหลัง (×ผลสำเร็จ) ที่ไม่ดี); “那件事的✓成果 (×后果) 很好” (×ผลภายหลัง (✓ผลสำเร็จ) ของเรื่องนั้นดีมาก); “结果” เป็นคำที่มีความหมายเป็นกลาง ไม่บ่งบอกว่ามีลักษณะดีหรือไม่ดี การบรรยายสภาพผลสุดท้ายของเรื่องราวโดยทั่วไปจึงควรใช้ “结果”: “试验的结果” (ผลการทดลอง)

2. การประกอบคำศัพท์

การประกอบคำศัพท์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์ที่ประกอบกันอย่างเหมาะสม คำพ้องความแต่ละคำมีความสามารถในการประกอบกับคำศัพท์อื่น ๆ ได้ต่างกัน โดยวิเคราะห์ได้จาก 1) ความเคยชินของการประกอบคำศัพท์ 2) ขอบข่ายและเป้าหมายการใช้ 赵新, 李英 (2001, 18)

1) ความเคยชินของการประกอบคำศัพท์ คำพ้องความแต่ละคำจะประกอบกับคำศัพท์คำใดอาจขึ้นอยู่กับความเคยชิน เช่น “错误—差错” ต่างหมายถึง

“ความผิดพลาด” แต่ “错误” จะประกอบด้วยคำว่า “犯” (犯错误) ส่วน “差错” จะประกอบด้วยคำว่า “出” (出差错) ทั้งสองคำแม้จะหมายถึง “เกิดความผิดพลาด” เหมือนกัน แต่มีความเคยชินในการประกอบกับคำศัพท์ที่ต่างกัน และไม่สามารถใช้แทนกันได้ นอกจากนี้ คำพ้องความบางคำมีความเคยชินที่ต่างกันในการประกอบกับหน่วยคำอื่นแล้วเกิดเป็นคำใหม่ เช่น “重要—主要” ต่างหมายถึง “สำคัญ” แต่ “重要” สามารถประกอบกับคำเติมท้าย “性” (ลักษณะ) สร้างเป็นคำใหม่ “重要性” (ลักษณะสำคัญ) ส่วน “主要” ประกอบกับคำว่า “性” ไม่ได้ หรือ “阅读—阅览” (อ่านทำความเข้าใจเนื้อหา—อ่านผ่านตา) “阅览” สามารถประกอบกับคำว่า “室” (ห้อง) สร้างเป็นคำใหม่ “阅览室” (ห้องอ่านหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารเป็นต้น) แต่ “阅读” ไม่มีการสร้างคำลักษณะดังกล่าว

2) ขอบข่ายและเป้าหมายการใช้ คำพ้องความ แต่ละคำมีขอบข่ายและเป้าหมายการใช้ที่ต่างกัน ที่สำคัญ เช่น

ใช้กับคน, สัตว์, พืช หรือสรรพสิ่ง เช่น “公/母” (ตัวผู้-ตัวเมีย), “雄/雌” (ตัวผู้-ตัวเมีย), “男/女” (ผู้ชาย-ผู้หญิง) คำพ้องความเหล่านี้ใช้บ่อยในภาษาจีน คนจีนเองจะไม่ค่อยมีปัญหาด้านการใช้ประกอบกับคำศัพท์อื่นๆ แต่สำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติ รวมไปถึงผู้เรียนชาวไทย จะต้องอธิบายแยกแยะให้ชัดเจน มิเช่นนั้นก็จะเกิดการใช้ที่ผิดพลาด: “这是×男马不是×女马” (นี่คือม้า×ผู้ชายไม่ใช่ม้า×ผู้หญิง) คำพ้องความทั้งสามคู่นี้ “男—雄—公” หมายถึงเพศผู้หรือเพศชาย ส่วน “女—雌—母” หมายถึงเพศเมียหรือเพศหญิง แต่ขอบเขตและเป้าหมายของคำที่ใช้ประกอบต่างกัน “男/女” ใช้กับคน: “男人—女人” (ผู้ชาย-ผู้หญิง); “公/母” ใช้กับสัตว์ปีกและสัตว์สี่เท้า: “公牛—母牛” (วัวตัวผู้-วัวตัวเมีย), “公羊—母羊” (แพะตัวผู้-แพะตัวเมีย), “公鸡—母鸡” (ไก่ตัวผู้-ไก่ตัวเมีย); “雄/雌” ใช้กับสิ่งมีชีวิตที่สามารถผลิตเซลล์รังไข่และเซลล์ผสมพันธุ์เพศผู้ เช่น “雄蕊—雌蕊” (เกสรตัวผู้-เกสรตัวเมีย)

อีกตัวอย่าง เช่น “优秀—优良” (ดีเด่น, ยอดเยี่ยม—ดีงาม, งดงาม) “优秀” สามารถใช้ได้ทั้งกับคนและสรรพสิ่ง: “优秀分子” (บุคคลดีเด่น) “优秀作品” (ผลงานยอดเยี่ยม) แต่ “优良” ใช้กับสรรพสิ่งเท่านั้น: “优良的传统” (มรดกตกทอดที่ดีงาม) ไม่สามารถใช้กับคน: “他这个人很✓优秀(×优良)” (เขาคนนี้✓ยอดเยี่ยม(×ดีงาม) มาก)

ใช้กับผู้ชายหรือผู้หญิง เช่น “漂亮—美丽” (ดูดี-สวย)。“漂亮” สามารถใช้ได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย: “漂亮的姑娘” (หญิงสาวที่ดูดี), “漂亮的小伙子” (ชายหนุ่มที่ดูดี) แต่ “美丽” ใช้กับผู้หญิงเท่านั้น ไม่ใช้บรรยายผู้ชาย: “这个姑娘又聪明又✓美丽” (สาวคนนี้ทั้งฉลาดทั้ง✓สวย), “这个小伙子又聪明又×美丽” (หนุ่มคนนี้ทั้งฉลาดทั้ง×สวย)

ใช้กับบุคคลหรือกลุ่มคน เช่น “惩罚—制裁” (ลงโทษ) “惩罚” ใช้ได้ทั้งตัวบุคคลและกลุ่มคน แต่ “制裁” โดยทั่วไปใช้กับกลุ่มคน: “政府将会✓制裁(✓惩罚)那些不法之徒” (รัฐบาลจะลงโทษพวกทำผิดกฎหมายเหล่านั้น), “他做了那么多对不起你的事, 你应当好好✓惩罚(×制裁)他” (เขาทำเรื่องผิดต่อเธอมากมาย เธอควรลงโทษเขาอย่างเต็มที่)

ใช้กับตนเองหรือผู้อื่น เช่น “希望—期望” (หวัง-เฝ้าหวัง) “希望” ใช้ได้ทั้งกับตนเองและผู้อื่น แต่ “期望” ใช้ได้เฉพาะกับผู้อื่น ไม่สามารถใช้กับตนเอง: “我✓希望(×期望)自己能说一口流利的汉语” (ฉัน✓หวัง(×เฝ้าหวัง) ว่าตัวเองสามารถพูดภาษาจีนได้อย่างคล่องแคล่ว)

ใช้กับบุคคลที่มีระดับฐานะทางสังคมต่างกัน เช่น “爱护—爱戴” (รักอย่างทะนุถนอม-รักเคารพ) “爱护” ใช้ได้ทั้งระดับล่างต่อระดับสูงและระดับสูงต่อระดับล่าง: “爱护领导” (รักผู้นำ), “爱护群众” (รักประชาชน) แต่ “爱戴” ใช้กับระดับล่างต่อระดับสูงเท่านั้น: “人民爱戴领袖” (ประชาชนรักเคารพผู้นำ), “领袖×爱戴(✓爱护)人民” (ผู้นำ✓รัก(×รักเคารพ) ประชาชน)

ใช้กับคำที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เช่น “完善—完美” (ครบถ้วนสมบูรณ์), “完善” ใช้ได้ทั้งกับคำที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม “完美” ใช้ได้เฉพาะกับคำที่เป็นนามธรรม: “这个计划定得很完善(√完美)” (แผนการนี้กำหนดได้ครบถ้วนสมบูรณ์มาก); “这个体育馆的设备非常完美(√完善)” (อุปกรณ์ของโรงยิมแห่งนี้ครบถ้วนสมบูรณ์มาก)

ใช้กับเหตุการณ์ที่มีกาลต่างกัน เช่น “祝—祝贺” (ขออวยพร-ขอแสดงความยินดี) “祝” ใช้กับเรื่องราวที่จะเกิดในอนาคต “祝贺” ใช้กับเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้ว: “祝你生一个女儿” (ขออวยพรให้คุณได้ลูกชาย), “祝贺你生了一个儿子!” (ขอแสดงความยินดีกับคุณด้วยที่ได้ลูกชาย)

3. ลีลาภาษา

คำพ้องความแม้มีความหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันมาก แต่การเลือกใช้คำศัพท์แต่ละคำ จะใช้ในลักษณะรูปแบบภาษาที่ต่างกัน เช่น

เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน เช่น “聊天儿—谈话” (คุยเล่น-สนทนา), “别看—虽然” (อย่าเห็นว่า-แม้ว่า), “残疾—残废” (พิการ-ทุพพลภาพ), “拿手—擅长” (ถนัด-เชี่ยวชาญ), “看法—观点” (ความเห็น-ทัศนะ), “串门儿—走访” (เที่ยวไปนั่งคุยเล่นบ้านคนอื่น-เยี่ยมเยียน) เป็นต้น คำแรกมักใช้กับภาษาพูด ส่วนคำหลังมักใช้กับภาษาเขียน

นอกจากนี้ จะสังเกตได้ว่าการเรียนภาษาจีนในระยษขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไปเป็นคำศัพท์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน อัตราส่วนของคำศัพท์จำกัดอยู่ในภาษาพูดค่อนข้างมากกว่าภาษาเขียน เช่น “睡—睡眠” (หลับ-นอนหลับ), “进—进入” (เข้า-เข้าสู่), “送—赠送” (ส่ง, ให้-มอบให้, มอบแต่), “唱—歌唱” (ร้อง (เพลง), ขับร้อง), “爱—喜爱” (รัก-รักชอบ) ในทุกกลุ่มคำพ้องความเหล่านี้ ความหมายและรูปแบบภาษาของคำหนึ่งพยางค์และคำสองพยางค์ไม่ได้เหมือนกันโดยสิ้นเชิง ในภาษาจีนคำศัพท์ที่เป็นภาษาพูดกว่าครึ่งเป็นคำหนึ่งพยางค์ และคำศัพท์ในภาษาหนังสือก็มักจะเป็นคำสองพยางค์

ขึ้นไป ไม่สามารถใช้ปนกันได้: “星期六晚上我√睡(×睡眠)了十二个小时” (คืนวันเสาร์ฉัน√หลับ(×นอนหลับ) ยี่สิบชั่วโมง), “我√进(×进入)教室” (ฉัน√เข้า(×เข้าสู่) ห้องเรียน), “我√爱(×喜爱)你” (ฉันรักคุณ)

เป็นภาษาทางการหรือภาษาไม่เป็นทางการ เช่น “签名—签字” (เซ็นชื่อ-ลงนาม) แม้จะมีความหมายเหมือนกัน แต่ใช้ในโอกาสที่ต่างกัน “签名” ใช้บ่อยในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ สามารถเซ็นชื่อบนหนังสือ สมุด กระดาษหรือแม้กระทั่งบนเสื้อผ้า สิ่งของ ส่วน “签字” มักใช้ในโอกาสที่เป็นทางการ และเซ็นชื่อลงบนเอกสารที่เป็นทางการโดยทั่วไปแสดงถึงความรับผิดชอบ: “这本书上有作者的√签名(×签字)” (บนหนังสือเล่มนี้มี√การเซ็นชื่อ(×การลงนาม) ของผู้เขียน), “各国总理出席了在泰国举行的√签字(×签名)仪式” (นายกรัฐมนตรีแต่ละประเทศเข้าร่วมพิธี√ลงนาม(×เซ็นชื่อ) ที่จัดขึ้นที่ประเทศไทย)

เป็นภาษาจีนถิ่นหรือภาษาจีนกลาง ในภาษาจีนบางครั้งอาจพบคำในภาษาถิ่นเข้ามาปะปนอยู่ในภาษาจีนกลาง แต่คำเหล่านี้ก็นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายจนบางครั้งแม้คนจีนเองก็ยากที่จะแยกแยะว่าคำใดเป็นคำที่ถูกต้องในภาษาจีนกลาง คำพ้องความที่ยกตัวอย่างต่อไปนี้เป็นคำแรกเป็นภาษาจีนถิ่น ส่วนคำหลังเป็นคำในภาษาจีนกลาง เช่น ภาษาถิ่นอู่ (ภาษาเซียงไฮ้) ใช้บริเวณภาคเหนือของมณฑลเจ้อเจียง และภาคใต้ของมณฑลเจียงซู: “滨—河” (แม่น้ำ); “捐头—手帕” (ผ้าเช็ดหน้า), ภาษาถิ่นเยวีย (ภาษากวางตุ้ง) ใช้บริเวณมณฑลกวางตุ้งและกวางซี: “单车—自行车” (รถจักรยาน); “巴士—公共汽车” (รถเมล์), ภาษาถิ่นหมิ่น (ภาษาฮกเกี้ยน): “菜头—萝卜” (หัวผักกาด)

เป็นภาษาโบราณหรือภาษาปัจจุบัน 王德春 (1997, 138) กล่าวไว้ว่า “ความหมายพื้นฐานของคำในภาษาโบราณยังคงอยู่ แต่ได้ถูกคำในภาษาปัจจุบันที่ยอมรับและใช้กันแพร่หลายเข้ามาแทนที่ ทำให้คำเหล่านี้ไม่ได้ถูกใช้และกลายเป็นภาษาโบราณไปในที่สุด” คำพ้องความ

ลักษณะนี้หากไม่อธิบายถึงความแตกต่างผู้เรียนก็อาจเลือกใช้คำที่ผิดได้เช่น “黎民, 布衣, 庶民—老百姓” ต่างหมายถึงอาณาประชาราษฎร์ หรือประชาชน หรือ “俸禄, 薪俸, 薪水, 饷—工资” ต่างหมายถึงเงินเดือน แต่คำกลุ่มแรกเป็นภาษาโบราณและคำหลังเป็นภาษาปัจจุบัน

เป็นคำทับศัพท์หรือคำศัพท์บัญญัติ จากการสื่อสารกันระหว่างชนชาติ หรือการคบค้าสมาคมกันระหว่างประเทศ จึงเกิดการซึมซับ และรับเอาคำจากต่างประเทศ เข้ามาในภาษาจีน เช่น “安琪儿—天使” (แองเจิล-ทูตสวรรค์) “的士—出租车” (แท็กซี่) “因特网—互联网” (อินเทอร์เน็ต) คำศัพท์ลักษณะนี้ถือเป็นคำพ้องความในการสอนภาษาจีน เป็นภาษาต่างประเทศได้ เนื่องจาก หมายถึงสิ่งเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่คำแรกเป็นคำที่เลียนเสียงจากภาษาต่างประเทศ ไม่สามารถแปลหน่วยคำได้ตรงตามความหมายในภาษาจีน ส่วนคำหลังเป็นคำในภาษาจีนเอง หน่วยคำที่ใช้จึงมีความหมายจริง

4. ลักษณะทางไวยากรณ์

ลักษณะพิเศษของคำพ้องความ คือ มีความหมายที่เหมือนกันหรือคล้ายกันมาก การวิเคราะห์เพียงด้านความหมาย การประกอบคำศัพท์ และลักษณะลีลาภาษา ในบางครั้งก็ยากที่จะแยกแยะความแตกต่างได้อย่างชัดเจน การวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้สามารถแยกแยะความแตกต่างของคำพ้องความ ได้ครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยสามารถสังเกตได้จากลักษณะทางไวยากรณ์ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ชนิดของคำศัพท์

杨寄洲 (2004, 98) กล่าวว่าไว้ว่า “คำพ้องความในภาษาจีนส่วนใหญ่เป็นชนิดคำเดียวกัน แต่ในบางครั้งก็อาจเป็นคำต่างชนิดกัน หรือชนิดคำเหมือนกันแต่ไม่ทั้งหมด ชนิดคำที่ต่างกันนี้ทำให้เกิดความแตกต่างเวลาใช้” การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความด้านไวยากรณ์ โดยทั่วไปจึงเริ่มจากการแยกแยะชนิดคำ เพราะผู้เรียนชาวต่างชาติส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของคำโดยทั่วไปทั้งภาษาแม่ของตนและภาษาจีนค่อนข้างชัดเจน ดังนั้น เมื่อเข้าใจในความแตกต่างของ

ชนิดคำก็ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและวิธีใช้ของคำศัพท์ได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำพ้องความที่ชนิดคำต่างกันหรือเป็นคำหลายหน้าที่ เช่น

“大概—大约” มีความหมายคล้ายกันมาก ทั้งสองคำเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง “โดยประมาณ” ในความหมายนี้ทั้งสองคำสามารถใช้แทนกันได้: “你说这件衣服✓大概 (✓大约) 得多少钱?” (คุณว่าเสื้อตัวนี้ ✓โดยประมาณราคาเท่าไร?) แต่ “大概” นอกจากเป็นคำวิเศษณ์แล้ว ยังเป็นคำคุณศัพท์ หมายถึง “คร่าว ๆ” และเป็นคำนาม หมายถึง “สภาพหรือเนื้อหาโดยคร่าว ๆ” และทั้งสองชนิดคำนี้ก็ไม่สามารถใช้ “大约” แทนได้: “请你把这个学校✓大概 (×大约的情况) 给我介绍一下” (ขอให้คุณแนะนำสภาพ ✓คร่าว ๆ (×โดยประมาณ) ของโรงเรียนแห่งนี้กับฉันหน่อย); “这件事我只知道个✓大概 (×大约)” (เรื่องนี้ฉันรู้แค่✓สภาพโดยคร่าว ๆ (×โดยประมาณ))

“旅行—游览” (ท่องเที่ยว-เที่ยวชม) ทั้งคู่เป็นคำกริยา แต่เป็นกริยาต่างชนิดกัน “旅行” เป็นนกรกรรมกริยา: “我们×旅行了上海” (พวกเรา×ท่องเที่ยวเชียงใหม่แล้ว) ส่วน “游览” เป็นสกรรมกริยา: “我们✓游览了上海” (พวกเราไป✓เที่ยวชมเชียงใหม่แล้ว)

2) การเป็นส่วนประกอบของประโยค

เป็นความแตกต่างด้านส่วนประกอบในโครงสร้างประโยคทั้งส่วนหน้าและหลังของคำพ้องความ สังเกตได้จากเวลาใช้คำพ้องความในประโยค แต่ละคำจะสามารถรวมหรือไม่สามารถรวมกับคำชนิดใดและโครงสร้างแบบใด สามารถปรากฏหรือไม่สามารถปรากฏในรูปแบบโครงสร้างใด ตัวอย่างเช่น

“听说—据说” (ได้ยินมาว่า-ว่ากันว่า) “听说” ใช้เป็นกริยา สามารถมีหรือไม่มีส่วนประธานก็ได้ แต่ “据说” ใช้เป็นหน่วยแทรก (插说语) ไม่สามารถมีส่วนประธาน: “✓听说(✓据说)他出国了” (✓ได้ยินว่า (✓ว่ากันว่า) เขาออกนอกประเทศแล้ว) “我✓听说 (×据说) 他出国了” (ฉัน✓ได้ยินมาว่า (×ว่ากันว่า) เขาออกนอกประเทศแล้ว)

“快—快速” (เร็ว-รวดเร็ว) ข้างหน้า “快” สามารถเติมคำปฏิเสธ หรือคำวิเศษณ์แสดงระดับ เช่น “不快” (ไม่เร็ว), “很快” (เร็วมาก) และสามารถซ้ำคำในรูปแบบ A不A เช่น “快不快” (เร็วไม่เร็ว) ส่วน “快速” ไม่มีวิธีการใช้แบบนี้

“晴—晴朗” (ใส-แจ่มใส) “晴” มีหนึ่งพยางค์สามารถขยายหน้าคำหลักพยางค์เดียวได้โดยตรง: “晴天” (ฟ้าใส) ส่วน “晴朗” มีสองพยางค์ หากขยายหน้าคำหลักพยางค์เดี่ยวมักจะเติมคำช่วยโครงสร้าง “的” ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับอาการออกเสียงเป็นสำคัญ: “晴朗的天” (ฟ้าที่แจ่มใส)

“车—车辆” (รถ-รถรา) เป็นคำที่บอกพจน์ต่างกัน “车” เป็นเอกพจน์ สามารถขยายด้วยคำศัพท์แสดงจำนวน และลักษณนามได้ ส่วน “车辆” เป็นพหูพจน์ ใช้เป็นคำเรียกโดยรวมของรถยนต์ทั่วไป ไม่สามารถขยายด้วยคำศัพท์แสดงจำนวนและลักษณนามได้: “一辆✓车 (×车辆)” (รถยนต์หนึ่งคัน) คำในลักษณะนี้ยังมี “书—书籍” (หนังสือ), “桥—桥梁” (สะพาน), “楼—楼房” (ตึก, อาคาร), “纸—纸张” (กระดาษ) เป็นต้น

3) ชนิดของประโยค

ชนิดของประโยคเป็นตัวกำหนดการใช้คำศัพท์ ดังนั้น การหาความแตกต่างของคำพ้องความจากชนิดของประโยคถือเป็นหนึ่งในวิธีสำคัญที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความได้อย่างชัดเจน

“宁静—安静” (เงียบสงบ-เงียบไม่แตกตื่น) “安静” สามารถใช้กับประโยคขอร้อง แต่ “宁静” ไม่สามารถใช้กับประโยคขอร้อง: “请大家✓安静(×宁静)-下, 我说一件事” (ทุกคนโปรด✓เงียบ (×เงียบสงบ) หน่อยผมขอพูดสักเรื่องหนึ่ง)

“惋惜—可惜” (เสียดาย-น่าเสียดาย) “可惜” ใช้กับประโยคอุทาน “惋惜” ไม่ใช้กับประโยคอุทาน: “这么好的花瓶摔碎了, 太✓可惜(×惋惜)了!” (แจกันดอกไม้สวยขนาดนี้แตกแล้ว ✓น่าเสียดาย (×เสียดาย)! เหลือเกิน)

“万万—千万” (อย่างเด็ดขาด-จง, จะต้อง) “万万” มักใช้กับประโยคปฏิเสธ แต่ “千万” ใช้ได้ทั้งประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ: “刚下了雪, 路滑, 开车-定要小心✓万万(✓千万)不可粗心大意” (หิมะเพิ่งตก ถนนลื่น ขับรถต้องระวัง (✓จง) อย่าได้ประมาท✓อย่างเด็ดขาด), “到了那里✓千万(×万万)来个电话, 免得家里担心” (ถึงที่นั่นแล้ว ✓จะต้องโทรมา (×อย่างเด็ดขาด) ทางบ้านจะได้ไม่เป็นห่วง)

“笼罩—弥漫” (ปกคลุม-ตลบอบอวล), “笼罩” ใช้กับประโยค “被” (ถูก...) “弥漫” ใช้กับประโยค存现句: “一切都被✓笼罩(×弥漫)在浓雾里” (ทั้งหมดล้วนถูก✓ปกคลุม (×ตลบอบอวล) อยู่ในหมอกหนา)

4) ความสามารถในการซ้ำคำ

ความแตกต่างด้านไวยากรณ์อีกอย่างของคำพ้องความ คือ คำพ้องความบางคำสามารถซ้ำได้แต่บางคำไม่สามารถซ้ำได้ เช่น “漂亮—美丽” (สวย-สวยงาม), “快乐—愉快” (มีความสุข-เบิกบานใจ), “高兴—兴奋” (ดีใจ-ตื่นเต้นดีใจ), “简单—简略” (ง่าย), “紧张—紧急” (ตื่นเต้น-เร่งด่วน) กลุ่มคำเหล่านี้คำหน้าเป็นภาษาพูดที่ใช้บ่อย มีการแสดงความหมายแบบง่าย ๆ มักสามารถซ้ำได้: “✓漂漂亮亮”, “✓快快乐乐”, “✓高高兴兴”, “✓简简单单”, “✓紧紧张张” แต่คำหลังเป็นภาษาเขียน และอาจมีระดับความหมายที่หนักกว่าส่วนใหญ่จึงไม่นิยมซ้ำคำ: “×美美丽丽”, “×愉愉快快”, “×兴兴奋奋”, “×简简略略”, “×紧紧急急”

การประยุกต์ใช้วิธีวิเคราะห์คำพ้องความด้านต่าง ๆ ร่วมกัน

การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำพ้องความด้านต่าง ๆ ทั้งหมดที่อธิบายมา ล้วนแยกวิเคราะห์ให้เห็นทีละวิธี เพื่อให้สามารถเห็นจุดเด่นแต่ละด้านอย่างชัดเจน ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปจะไม่แยกวิเคราะห์เฉพาะด้านเช่นนี้ แต่จะประยุกต์ใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อแยกแยะหาข้อแตกต่างของคำพ้องความร่วมกัน ตัวอย่างเช่น

“一些—一点儿” (จำนวนหนึ่ง-นิดหน่อย) เป็นคำบอกจำนวนโดยประมาณ แสดงจำนวนหรือ

ระดับไม่มากและไม่แน่นอน แต่มีความแตกต่าง คือ 1) การเน้นหนักความหมาย “一些” มีความหมายเน้นหนักไปทางจำนวนไม่มากที่ไม่แน่นอน ส่วน “一点儿” เน้นหนักไปทางจำนวนน้อยมาก หรือระดับต่ำมาก 2) รูปแบบภาษา “一些” มักใช้ในภาษาเขียน ส่วน “一点儿” มักใช้ในภาษาพูด 3) ความสามารถในการซ้ำคำ “一点儿” สามารถซ้ำคำเป็น “一点儿点儿” หรือ “一点点” แต่ “一些” ซ้ำไม่ได้

“一贯—一向” (เป็นมาโดยตลอด) แสดงถึงไม่เปลี่ยนแปลงตั้งแต่ต้นจนจบ แต่มีความแตกต่าง คือ 1) ชนิดคำต่างกัน “一贯” เป็นคำคุณศัพท์ “一向” เป็นคำวิเศษณ์ 2) การเป็นส่วนประกอบของประโยค “一贯” สามารถเป็นส่วนขยายด้านหน้าคำกริยา ส่วนขยายคำนามและส่วนภาคแสดง แต่ “一向” เป็นได้แค่ส่วนขยายด้านหน้าคำกริยา: “谦虚是他一贯(×一向)的作风” (ความถ่อมตัวเป็นท่วงทำนองที่เป็นมาโดยตลอดของเขา), 3) ชนิดของประโยค “一贯” มักใช้เป็นประโยคบอกเล่า แต่ “一向” ใช้กับทั้งประโยคบอกเล่าและปฏิเสธ: “对于讲故事, 他似乎一贯(×一向)就不大热心” (เกี่ยวกับการเล่าเรื่อง เขาเหมือนกับว่าไม่ค่อยกระตือรือร้นมาโดยตลอด)

ปัจจัยด้านอื่นที่มีผลต่อการสอนคำพ้องความภาษาจีน

นอกจากวิเคราะห์ความแตกต่างด้านต่าง ๆ ของคำพ้องความดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนในการเรียนรู้คำพ้องความภาษาจีน ที่สำคัญได้แก่

1 ปัญหาจากการสอนด้วยการแปล

โดยทั่วไป ผู้เรียนชาวไทยสามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์โดยอาศัยการแปลจากตำราหรือพจนานุกรม แต่เนื่องจากความหมายของภาษาต่างๆ ไม่ได้เหมือนกันโดยสิ้นเชิง คำศัพท์บางคำในภาษาจีนหลังจากผ่านการแปลเป็นอีกภาษา คำศัพท์เหล่านั้น อาจกลายเป็นคำพ้องความในอีกภาษาหนึ่ง ดังนั้น การสอนด้วยการแปล แต่ไม่ได้บอกถึงหน้าที่และการใช้คำ จึงทำให้เกิดปัญหาการใช้ได้ ยกตัวอย่างคำศัพท์ภาษาจีนที่แปลเป็นภาษาอังกฤษ

เช่น “从—离” (จาก—ห่างจาก) ภาษาอังกฤษล้วนแปลว่า “from” และต่างก็เป็นคำบุพบท แต่ในภาษาจีนทั้งสองคำมีความหมายและวิธีการใช้ต่างกัน “从” แสดงถึงจุดเริ่มต้นของเวลาหรือสถานที่” แต่ “离” แสดงถึงระยะห่างระหว่างสถานที่หรือจุดเวลา: “√从(×离)北京到上海坐火车大概要多长时间?” (นั่งรถไฟ√จาก(×ห่างจาก)ปักกิ่งถึงเซี่ยงไฮ้ต้องใช้เวลานานเท่าไร?); “北京√离(×从)天津有多远?” (ปักกิ่ง√ห่างจาก(×จาก)เทียนจินไกลเท่าไร?) คำลักษณะอื่น ๆ ยังมี “参观—访问” (เข้าชม-เยี่ยมเยียน) = visit, “生活—住” (ดำรงชีวิต-อยู่) = live, “能—会—可以” (สามารถ-เป็น-ได้) = can, be able to, “又—再” (อีก-ค่อย...อีก) = again

ไม่เฉพาะระบบความหมายในภาษาอังกฤษ ในภาษาไทยเองก็ปรากฏปัญหาในลักษณะนี้ เช่น “或者—还是” ภาษาอังกฤษแปลว่า “or” ภาษาไทยแปลว่า “หรือว่า” แต่ “或者” ใช้กับประโยคบรรยาย “还是” ใช้กับประโยคคำถาม ไม่สามารถใช้แทนกัน: “我每天晚上看书√或者(×还是)写信” (ฉันอ่านหนังสือหรือว่าเขียนจดหมายทุกคืน; “你想吃中餐√还是(×或者)泰餐?” เธออยากกินอาหารจีนหรือว่าอาหารไทย?)

นอกจากนี้ ยังมีคำกริยาจำนวนมากที่มีโครงสร้างแบบกริยาตามด้วยกรรม หรือที่เรียกว่า 离合词 เช่น “见面” (เห็น, เจอ+หน้า = เจอหน้า), “帮忙” (ช่วย+งานยุ่ง = ช่วยเหลือ), “睡觉” (นอนหลับ+การนอน = นอนหลับ), “跑步” (วิ่ง+จิ้งหะกั่ว = วิ่ง) เป็นต้น ในตำราเรียนภาษาจีนถือเป็นคำศัพท์ ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยก็แปลเป็น “见面—meet—เจอหน้า”、“帮忙—help—ช่วยเหลือ”、“睡觉—sleep—นอนหลับ”、“跑步—run—วิ่ง” หากผู้สอนหรือตำราเรียนไม่ได้นำโครงสร้างภายในของคำเหล่านี้มาอธิบาย เมื่อผู้เรียนแต่งประโยคก็จะเกิดความผิดพลาดขึ้นแน่นอน **崔雪梅** (2004, 80-81) เห็นว่า “จากลักษณะการใช้คำในภาษาจีนควรจัดคำเหล่านี้ให้เป็นวลีชนิดกริยาตามด้วยกรรม ผู้เรียนก็จะสามารถเข้าใจและนำคำเหล่านี้มาใช้แต่งประโยคได้อย่างถูกต้อง”:

“我×见面朋友”，“我跟朋友✓见面”，“我✓见朋友的面”
(ฉันเจอหน้าเพื่อน); “他×帮你”，“他给你✓帮忙”，
“他✓帮你的忙”，“他✓帮你一个忙” (เขาช่วยเหลือคุณ);
“我×睡觉得不好”，“我✓睡觉睡得很好” (ฉันนอนหลับ
ไม่ดี); “他×跑步了一个小时”，“他✓跑步跑了一个小时”，
“他✓跑了一个小时的步” (เขาวิ่งหนึ่งชั่วโมงแล้ว)

2 ปัญหาจากตัวบทคำพ้องความหมาย

คำศัพท์ภาษาจีนบางคำมีหน่วยคำเหมือนกัน
ทั้งรูปและความหมายที่คล้ายกันนี้อาจทำให้ผู้เรียน
สับสนจนไม่สามารถเลือกคำที่เหมาะสมเวลาใช้จึงมักเกิด
ความผิดพลาดขึ้นบ่อย ๆ ที่สำคัญ ได้แก่

1) แบบหนึ่งพยางค์กับสองพยางค์ เช่น “开—
召开” (เรียก), “报—报纸” (หนังสือพิมพ์), “男—男人”
(ผู้ชาย), “女—女人” (ผู้หญิง), “存—存放” (ฝาก), “爱—
热爱” (รัก) เป็นต้น ตามความเคยชินเกี่ยวกับพยางค์
ในภาษาจีน คำพยางค์เดียวมักจะประกบกับคำพยางค์
เดียว คำสองพยางค์ก็มักจะประกบกับคำสองพยางค์:
“✓开会”, “✓召开会议”, “×开会议” (เรียกประชุม)

2) แบบสองพยางค์กับสองพยางค์ เช่น “表扬—
表彰” (สรรเสริญ), “允许—准许” (อนุญาต), “满意—
满足” (พอใจ), “气候—天气” (ดินฟ้าอากาศ),
“相反—反对” (ตรงข้ามกัน-คัดค้าน) คำพ้องความ
ลักษณะนี้ต้องใส่ใจเป็นพิเศษ มิฉะนั้น ผู้เรียนอาจใช้ผสม
ปนเปกันได้ง่ายๆ เนื่องจากไม่เพียงแต่มีความหมาย
ที่คล้ายกันหรือเหมือนกัน แต่ยังมีรูปคำที่ใกล้เคียงกัน
มาก แต่หากวิเคราะห์จากวิธีต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วก็จะ
สามารถแยกแยะหาความแตกต่างของคำเหล่านี้ได้
ที่สำคัญควรระวังเป็นพิเศษก็คือ คำศัพท์ลักษณะนี้
แม้จะมีหน่วยคำเหมือนกัน แต่บางทีอาจมีความหมาย
ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เช่น “表扬—发扬” (สรรเสริญ
-ส่งเสริม) แม้ทั้งสองคำต่างมีหน่วยคำ “扬” เหมือนกัน
แต่กลับมีความหมายต่างกันมาก

3) แบบลำดับหน้าหลังของหน่วยคำสลับกัน
ในภาษาจีนมีคำศัพท์ที่ใช้หน่วยคำเหมือนกันทั้งคำ

แต่ลำดับหน้าและหลังสลับกัน เช่น “式样—样式” (แบบ),
“力气—气力” (แรง, กำลัง), “整齐—齐整” (เป็นระเบียบ,
เสมอกัน), “妒嫉—嫉妒” (อิจฉา), “到达—达到” (ไปถึง
(สถานที่แห่งหนึ่ง) - ถึงระดับ), “开展—展开” (ขยาย)
 เป็นต้น คำพ้องความลักษณะนี้ ทำให้ผู้เรียนสับสนได้
จึงจำเป็นต้องอธิบายความหมายและวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน
แต่ต้องระวังเช่นกัน เนื่องจากบางครั้งคำลักษณะนี้
ความหมายอาจไม่เกี่ยวกับเลย เช่น “自私—私自”
(เห็นแก่ตัว-อย่างลับ ๆ) แม้ทั้งสองคำจะใช้หน่วยคำ
เหมือนกันหมด แล้วสลับลำดับคำหน้าหลัง แต่ด้าน
ความหมายกลับต่างกันโดยสิ้นเชิง

ข้อสรุป

การอธิบายความแตกต่างของคำพ้องความใน
การสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ สำหรับผู้เรียน
ชาวไทย ควรดำเนินการประยุกต์ใช้วิธีการวิเคราะห์
คำพ้องความด้านต่าง ๆ ร่วมกัน ได้แก่ ความหมายคำศัพท์
การประกอบคำศัพท์ รูปแบบภาษา และลักษณะทาง
ไวยากรณ์ และอาจมีปัจจัยด้านอื่นที่มีผลต่อคำพ้องความ
ภาษาจีน เช่น ระบบความหมายของภาษาที่ต่างกัน และ
คำพ้องความที่มีหน่วยคำเหมือนกัน ทั้งนี้ ในบางครั้ง
การวิเคราะห์คำพ้องความในตำราเรียนที่ใช้สอนผู้เรียน
ชาวจีน หรือผู้เรียนต่างชาติทั่วไปอาจไม่เหมาะที่จะใช้กับ
ผู้เรียนชาวไทยที่มีลักษณะเฉพาะทางภาษาของตนเอง
จากผลการศึกษา ผู้สอนและผู้แต่งตำราสามารถนำหลักการ
ที่ได้ไปใช้ในการเรียนการสอนคำพ้องความภาษาจีน
และเป็นแนวทางในการจัดทำหรือแก้ไขตำราเรียนและ
พจนานุกรม เพื่อจัดการกับปัญหาความสับสนในคำพ้อง
ความของผู้เรียนชาวไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้
เรียนสามารถเข้าใจความแตกต่างทั้งความหมายและ
วิธีการใช้คำพ้องความในภาษาจีน เพื่อบรรลุถึงเป้าหมาย
สูงสุด คือ การทำให้ผู้เรียนสามารถใช้คำศัพท์ต่าง ๆ
เหล่านี้ได้อย่างถูกต้องในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ประพิณ มโนชัยวิบูลย์. (2541). *ไวยากรณ์จีนกลาง*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2546). *พจนานุกรมจีนไทย ฉบับใหม่*. (ฉบับพิมพ์หนังสือตัวอย่าง). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- เสี่ยว อานต้า. (2547). *ไวยากรณ์จีนกลาง ฉบับสมบูรณ์ที่สุด*. กรุงเทพฯ: ทฤษฎี.
- 王德春. (1997). *语言学概论*. 上海: 上海外语教育出版社.
- 佟慧君, 梅立崇. (2001). *汉语同义词词典*. 北京: 商务印书馆.
- 赵金铭. (2005). *对外汉语教学概论*. 北京: 商务印书馆.
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2006). *现代汉语词典*. 北京: 商务印书馆.
- 孟祥英. (1997). 谈对外汉语教学中的近义词辨析. *天津师大学报*, 3, 72-76.
- 赵新、李英. (2001). 对外汉语教学中的同义词辨析. *暨南大学华文学院学报*, 2, 16-21.
- 杨寄洲. (2004). 课堂教学中怎么进行近义词语用法对比. *世界汉语教学*, 3, 96-104.
- 崔雪梅. 对外汉语词语教学中的词义应用. *成都大学学报(社科版)*, 2, 80-82.